

Сталева «клітка», сталеві навісні панелі ... Ви так уявляєте основу свого автомобіля?

До речі, сталь в сучасних авто неабияк відрізняється від тієї, що використовували всього 10-15 років тому. Стимулом до пошуку нових компонентів для сплавів стала тотальна боротьба із зайвою масою. Як наслідок, все більшого поширення набувають високоміцні низьковуглецеві сталі з межею міцності вище 210 МПа. Підвищені фізичні властивості металу дозволяють виготовляти деталі тонші, а, отже, легші, при цьому міцність конструкції не знижується.

Пластиковий впускний колектор не тільки дозволяє зменшити масу двигуна на пару кілограмів, але і здешевити його виробництво.

У числі провідних розробників полегшених сталевих конструкцій - консорціум ULSAB, що включає 35 компаній з 18 країн. Нові сплави, створені підприємством, вперше використали в автомобілях «Порше», а сьогодні їх можна знайти, наприклад, в «Опелі-Астра» або «трійці» БМВ. Учасники проекту стверджують: завдяки металургійним ноу-хау їм вдалося знизити масу кузова на 25%. При цьому жорсткість на кручення зросла на 70-80%, і це далеко не межа. Однак не всі поділяють «сталеву» віру у світле майбутнє.

Одне з рішень проблеми зайвої маси запозичили в авіації - деталі кузова і деякі елементи підвіски роблять із сплавів на основі алюмінію. Деталі з «крилатого» металу при тій же міцності на 60% легші сталевих. Алюміній при зіткненні поглинає на 50% більше енергії. Крім того, виготовлені з цього металу панелі не вимагають додаткової антикорозійної обробки. Та й штампувати їх можна на тих же пресах, що і сталеві, не змінюючи дороге устаткування. **Невже алюміній настільки хороший? Так**, якщо не враховувати ціну сировини: деталі в середньому вдвічі дорожче сталевих. З цієї причини легкі кузовні панелі застосовують хоча і давно, але лише на недешевих машинах, в їх числі «Феррарі», «Ягуар», «Мерседес-Бенц» ... Зустрічаються і повністю алюмінієві кузови, як на «Ауді-А8» і «Ауді-А2 ».

Зображення

Клапани і пружини з легкого титану служать набагато довше сталевих

Кришка клапанного механізму - прекрасний дослідний об'єкт. Залежно від пристрастей творців її відливають зі сталі, алюмінію або магнієвих сплавів

Експерименти з матеріалами часом призводять до несподіваних результатів: дах концепту «Мерседес-Бенц F500» зробили **зі скла**. Спроба виявилася вдалою: зараз таке рішення зустрічається і на деяких серійних автомобілях

З алюмінію роблять чимало інших, прихованих від погляду деталей: підсилювачі бамперів, захисні бруси в дверях, каркаси сидінь, трубопроводи
... **Двигуни, нарешті!**

Використовують автомобілебудівники і інші метали: каркаси сидінь і передньої панелі, головки циліндрів і картери коробок передач, виконані з **магнієвих сплавів**, легкі і міцні. Адже в порівнянні з алюмінієм цей метал має більш високу жорсткість, при цьому його щільність набагато менша - 1,81 проти 2,7 г/см³. Наприклад, маса блоку двигуна з **магнієвого сплаву AMC-SC1**, розробленого в Австралії, всього 14 кг, тобто він на 70% легший за чавунний і на 25% - алюмінієвого! Але деталі з магнієвих сплавів вимагають особливого корозійного захисту, оскільки оксидна плівка не захищає їх від впливу вологи.

Все більшого поширення набувають вироби з титану.

З нього роблять пружини підвіски, багато деталей двигуна, клапани і їх пружини, шатуни, кріпильні елементи. Деякі виробники запевняють, що титанові клапани серйозно зменшують втрати на тертя в газорозподільному механізмі, а значить, підвищують ККД мотора і знижують витрату палива. Наприклад, титанові шатуни спортивної «Хонди-NSX» на 30% легші сталевих, що дозволило підняти частоту обертання колінвала на 700 об/хв.

Незважаючи на численні переваги, ні магній, ні титан поки масово не застосовують – дорого!!!

Але так було спочатку з багатьма інноваціями.

Сучасні автомобілі все більш схожі на іграшкові машинки: частка пластикових деталей зростає постійно. Ідея використовувати **пластмасу** в автомобілебудуванні не нова.

Німці експериментували з нею ще наприкінці 1930-х, коли мирне виробництво в Німеччині відчувало гострий дефіцит металу.

У 1955 році світ побачив перший серійний автомобіль з кузовом із фенольнопресольформальдегідної смоли (дюропласт) - «Цвіккау-Р70». Це був попередник «Трабанта».

Внутрішній простір каталітичного нейтралізатора заповнений керамікою.

Соти наповнювача покривають найтоншим шаром платини (рідше - паладію або родію)

Довгий час чималою популярністю у автовиробників користувався один з перших **КОМПОЗИЦІЙНИХ** (що складаються, як правило, з пластичної основи (матриці), армованої наповнювачами, що володіють високою міцністю, жорсткістю і т.д.) **матеріалів** – **фіберглас** (пластичний матеріал, що складається з скловолокнистого наповнювача, скріпленого синтетичною смолою і характеризується високою міцністю і легкістю), він же склопластик.

З **армованого скловолокном полімеру** ще зовсім недавно робили не лише літаки, а й автомобільні капоти і крила.

З тих пір багато чого змінилося, зокрема **фенолформальдегідні смоли** поступилися місцем **термопластичним наповнювачам**, але виконати актуальні екологічні вимоги це вже не допоможе.

На зміну фібергласу приходять інші, ще більш міцні і легкі пластики, наприклад посилені вуглеволокном **поліамід** - «**карбон**».

Активні роботи з впровадження вуглепластика в масове виробництво веде американська Рада в галузі автомобілебудування (USCAR) у тісній співпраці з компаніями «**Крайслер**», «**Форд**» і «**Дженерал моторс**».

«**Мазда**» встановлює капот, крила і двері з **поліаміду** і паралельно працює над новим поколінням так званого **біопластика**. Для виробництва цього перспективного матеріалу потрібні зовсім несподівані компоненти - **пластикова вторинна сировина** і **дерев'яна стружка!**

Завдяки вражаючим властивостям **сучасний пластик** знаходять все нові області застосування.

Термостабільність деяких полімерів дозволяє виготовляти з них навіть **вогнепальну зброю**. Значить, їх можна використовувати і в **автомобілі!** Наприклад, відливати **впускний колектор**, який у декілька разів легше металевого.

Нове застосування знайшов і особливо міцний пластик. Наприклад, опорою для торпедо 500-сильного «Доджа-Вайпер» служить конструкція з **вуглепластика**. Завдяки цьому кузов спорткара має відмінну міцність і жорсткість на кручення.

А французькі інженери наважилися виготовити з **карбону** днище популярного «Рено-Меган». Але найоригінальніше застосування високоміцного пластику придумали в Швейцарії: кузовом концептуального одномісного «Рінспіда-Екзерсіса» стала **капсула з прозорого полікарбонату**.

Спробуйте відгадати, що спільного між технічним вуглецем, силіконом, рапсовим маслом, стеарином і кукурудзою.

..... Вони необхідні для виготовлення автомобільних шин! Отже, сажа надає покришці міцність і довговічність, кремнієва кислота нейтралізує згубну дію вуглецю на навколишнє середовище, рапсове масло збільшує ресурс, стеаринова кислота необхідна для вулканізації гуми, а крохмаль з кукурудзи зменшує опір коченню.

Ще більш несподівані матеріали розкидані по всьому автомобілю. Наприклад, для шумоізоляції салону широко використовують не тільки спінений **поліуретан (який, до речі, міцно прописався в подушках сидінь), а й **бітум**.**

На раму спортивного **«Моргана-Аеро 8»**, виконану з **алюмінію**, навіть зараз, в XXI столітті, навішують **дерев'яні панелі** - з ясена.

Подекуди можна виявити схожість ... з кухонним посудом: оббивки сидінь і салонні килимки частини моделей «Крайслер» зроблені з матеріалу Yes! Essentials, просоченого **тефлоном**, завдяки чому довше залишаються чистими.

І звичайно, сучасні авто немислимі без **дорогоцінних і рідкісних металів**: в сотах каталітичного нейтралізатора і на електродах свічок запалювання можна зустріти платину, паладій, іридій і родій.

Золото не тільки забезпечує надійну провідність електричних з'єднань, але і допомагає виробляти струм в паливних елементах екологічно чистих автомобілів.

А ще - **шкіра, замша** і навіть ... **діаманти**, які використовують для прикраси машин. Втім, це вже інша тема.

Напевно **сталь** в найближчі роки не здасть позицій, але легкі метали і **пластик** будуть її тіснити. А може, станеться якийсь прорив - з'явиться абсолютно новий недорогий, легкий і міцний матеріал.

Фантастика?

Напевно, Карл Бенц, розкажи йому про **КОМПОЗИТИ**, сказав би те ж саме ...

